

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemis- ja asiantuntijalausuntopyyntö
15.5.2018.

Satakunta muutosjohtaja Terttu Nordman

Asiantuntijalausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle (HE 16/2018 vp) laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan 15.5.2018 esittämän asiantuntijalausuntopyynnön perusteella esitän kirjallisena lausuntonani seuraavaa.

On välttämätöntä että sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuotantotapaa uudistetaan Suomessa. Hallituksen esityksellä valinnanvapauslaiksi pyritään niin sote-palvelujen integroimiseen ja palveluihin liittyvien kustannusten kasvun leikkaamiseen kuin asiakkaiden valinnanvapauden lisäämiseen ja tarpeiden mukaisiin palveluihin pääsyn sujuvoittamiseen. Lakiuudistuksella tavoitellaan myös palvelujen laadun parantumista. Näen valinnanvapauslailla asetetut tavoitteet asianmukaisiksi ja perustelluiksi.

Uudistuksen onnistumisen kannalta pidän tärkeänä, että uusi toimintatapa voitaisiin ottaa käyttöön esitetyssä aikataulussa. Lain tullessa hyväksytyksi esitetyn mukaisena sen toimeenpanossa riittää kuitenkin haasteita; meillä olisi Suomessa vuonna 2020 voimassa uusi laki asiakkaan valinnanvapaudesta mutta kuitenkin edelleen tuottaisimme suoran valinnan sotepalveluja vanhojen toimintamallien mukaisesti, kun sote-keskukset aloittaisivat vasta vuonna 2021.

Sotekeskusten pilotointi ennen sotepalvelujen maakunnille siirtymistä auttaa osaltaan valinnanvapauslain toimeenpanoa. Satakunnan kevään 2018 valinnanvapauspilottihaakemus hyväksyttiin kuitenkin vain henkilökohtaisen budjetin osalta, hakemus sotekeskusten pilotoinnin osalta hylättiin. Mikäli pilottien syksyn hakukierroksella Satakuntaa ei hyväksytä mukaan sote-keskuspilotointiin, tulee se näkemykseni mukaan hankaloittamaan valinnanvapauslain toimeenpanoa maakunnassamme.

On selvää, etteivät tietojärjestelmät tule olemaan valmiita sotepalvelut siirtyessä kunnilta maakuntien järjestettäväksi, jos uudistus toteutuu ja suunniteltu aikataulu pitää. Lakiuudistuksella tavoiteltu sotepalvelujen integraatio on joka tapauksessa haastavaa uudessa verkostomaisessa monituottajamallissa. Jos tietojärjestelmät eivät pysty vastaamaan niille tässä asiassa asetettuihin vaatimuksiin, vaarantuu palvelujen integraatio samalla kun kustannukset kasvavat. Palvelujen integraation edellyttämä tietojen siirto palveluntuottajien ja -järjestäjien välillä tulee joka tapauksessa hoitaa, olivat järjestelmät valmiit tai ei.

Viimeisimmässä luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (versio 23.4.2018) on luovuttu ajatuksesta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasrekisterien yhdistämisestä. Erilliset asiakasrekisterit sekä niihin liittyvät monimutkaiset suostumus- ja kieltosäännöt tulevat hankaloittamaan valinnanvapauslain asiakaslähtöistä toimeenpanoa erityisesti tilanteissa, jossa asiakkaan saamaan palvelukokonaisuuteen sisältyy sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluita. Mikäli asiakastietolaki hyväksytään luonnostellun sisältöisenä, estää se osaltaan uudistuksessa tavoiteltua sotetietojen integraatiota samalla kun maakunnan onnistuminen lakiuudistuksen mukaisessa järjestäjätehtävässään vaarantuu.

Edelleen näkemykseni mukaan esitetyssä valinnanvapauslaissa ei ole riittävän selkeästi tuotu esille sosiaalityön roolia sotekeskuksissa. Kun maakunnan liikelaitoksen ja sotekeskusten välinen työnjako ja toimintamallit ovat riittävän selkeästi määriteltä laissa, helpottaa se lain toimeenpanoa.

Uusi valinnanvapausjärjestelmä tulee edellyttämään maakunnilta vahvaa tiedolla johtamista. Onnistuminen tässä edellyttää, että tarvittavaa ajantasaista tietoa on käytettävissä ja tiedolla johtamista tukevat ICT-ratkaisut ovat toiminnassa. Tiedolla johtaminen edellyttää myös vertailutiedon saatavilla oloa. Tällä hetkellä näyttää siltä, että kaikissa edellä mainituissa asioissa tulee olemaan puutteita sotepalvelujen siirtyessä ja tähän nähden haasteet tiedolla johtamisen onnistumiselle maakuntien aloittaessa ovat ilmeiset.

Kunnioittaen
Terttu Nordman

SATAKUNTA
– elämää parhaimmillaan